



# „Sestra, brat – ili tek neko kome je stalo”

Kako Krugovi davanja slave  
moć davanja i redefinišu  
značenje pojma donator



## Sadržaj

- 3 Uvod
- 4 Krug davanja ...
- 5 Krugovi davanja: Osnove
- 7 Zašto Krugovi davanja?
- 13 Krugovi davanja: više od novca
- 16 Koja je uloga institucionalnih donatora u pružanju podrške Krugovima davanja?
- 18 Šta funkcioniše? Saveti sa terena
- 19 Resursi i literatura o Krugovima davanja



Prevod publikacije na srpski jezik omogućila je Trag fondacija

**Naslovnica**

Udruženje Dalia, Palestina

# Uvod

## **Velikodušnost, uticaj, društvene veze i zabava:**

**Krugovi davanja nude dobitnu kombinaciju. Oni takođe igraju sve važniju ulogu u pružanju podrške da se lokalna filantropija što više osnaži kao zasebna oblast koja dobija na sve većem značaju širom sveta.**

Rast Krugova davanja ostvaruje se u okviru veće globalne promene koja podrazumeva uvažavanje moći i potencijala svakodnevnog dobročinstva omogućenog novim tehnologijama (preko onlajn platformi kao što su [GlobalGiving](#) i [GoFundMe](#) itd.) i koja se realizuje kroz različite oblike građanskog učešća i kolektivnog organizovanja (od strane, na primer, pokreta [Giving Tuesday](#) i [The Funding Network](#)).

[Globalni fond za lokalne fondacije \(Global Fund for Community Foundations – GFCF\)](#) jeste grassroot donator sa sedištem u Johanezburgu koji pruža podršku rastu lokalne filantropije kao skupa institucija, praksi, teorija i strategija za dugoročni razvoj širom sveta. U okviru globalne GFCF mreže – koja obuhvata širok dijapazon lokalnih filantropskih organizacija i organizacija civilnog društva, kao i lokalnih fondacija, ženskih fondova, društveno-ekoloških fondova i grassroot donatora – prisutan je stalni porast u primeni i prilagođavanju Krugova davanja kao jedne od strategija za promociju grassroot filantropije.

Ova studija prikazuje kako je jedna jednostavna ideja – koja podrazumeva spajanje ljudi kojima

je jedini cilj da doniraju, kao i zajedničko davanje – bila oblikovana i prilagođena različitim zemljama i kulturama. Studija se zasniva na nizu razgovora sa organizatorima Krugova davanja i praktičarima iz globalne mreže GFCF-a i šire, i obuhvata perspektive iz Brazila, Belgije, Mađarske, Palestine, Rusije, Rumunije, Južne Afrike, Sjedinjenih Američkih Država i Vijetnama. Neki od ovih Krugova davanja su nastali organski, dok su drugi podržani kroz spoljno mentorstvo i podršku.<sup>1</sup>

Uprkos raznolikosti konteksta, zajednica, konkretnih strategija i ciljeva na koje se oslanjaju, studija je pokazala kako, bez obzira na to gde se sprovode, Krugovi davanja pomažu da se uspostave odnosi, poverenje i razumevanje među ljudima. Krugovi davanja okupljaju različite članove zajednice: bilo one koji doniraju, one koji sprovode inicijative ili njihovu kombinaciju. U tom smislu, oni podrazumevaju mnogo više od novca. Zapravo, iako je jednostavna ideja Krugova davanja izgrađena oko doniranja, u nekoliko slučajeva ona je takođe obuhvatala i eksplicitniji, politički okvir koji je, bilo implicitno ili eksplicitno, odbacio moć „velike filantropije“.

Pored toga što „čine dobro“ tako što podržavaju važna pitanja ili nedovoljno finansirane inicijative, Krugovi davanja promovišu ideju kolektivne mudrosti i uticaja, pružaju mogućnosti za umrežavanje, grade društvene veze između istomisljenika i motivišu ljudi da se angažuju oko ključnih pitanja koja utiču na njihovu zajednicu. Nedavno, dok se svet suočavao sa globalnom krizom bez presedana u vidu pandemije koronavirusa, Krugovi davanja su nastavili da igraju ključnu ulogu u brzom odgovoru na izazove s kojima se suočavaju zajednice u kojima se dešavaju.

<sup>1</sup>The Funding Network je, na primer, odigrala važnu ulogu u širenju modela Krugova davanja na međunarodnom nivou. Mreža sa sedištem u Velikoj Britaniji koja pomaže organizacijama civilnog društva da steknu veštine, resurse i samopouzdanje i organizuju sopstvene događaje posvećene Krugovima davanja uživo, pružila je neposrednu pomoć i podršku velikom broju organizacija koje se pomenuju u ovom dokumentu, uključujući i one iz Brazila, Belgije, Mađarske, Palestine i Rusije.

# Krug davanja . . .

- okuplja ljude (obično uživo) koji doniraju i odlučuju o načinu raspodele prikupljenih sredstava;
- jeste društveni događaj – često neformalne prirode i zabavan – posvećen koliko izgradnji osećaja za zajednicu, toliko i prikupljanju sredstava;
- način je povezivanja ljudi – onih koji sprovode inicijative i onih koji doniraju – kroz razgovore o njihovoj zajednici i o pitanjima koja na nju utiču;
- tiče se učešća u odlučivanju o tome kako odluke o resursima donose i/ili o načinima njihovog administriranja i liderstva u grupi;
- izgrađuje ideju zajednice i kolektivnih resursa (imovine, ljudi, veza, ideja) koje poseduje.



Udruženje Dalia, Palestina



Lokalna fondacija Ferencvaroš, Mađarska

# Krugovi davanja:

## Osnove

*„Krugove davanja čine grupe istomišljenika koje se okupiljaju da kreiraju kolektivnu promenu u svojim zajednicama i uvećaju sve svoje resurse – ne samo one finansijske već i vreme, talente, reference i preimุćstva. Jednostavno rečeno, to su obični građani koji pokušavaju da reše probleme u svojoj zajednici kroz davanje i volontiranje.“*

**Marša Morgan, bivša predsednica Mreže za ulaganje u zajednicu (Community Investment Network) u Severnoj Karolini, Sjedinjene Države**

Iako počivaju na nekim ključnim karakteristikama i vrednostima, Krugovi davanja najbolje funkcionišu kada su osmišljeni tako da se uklope u lokalni

kontekst. Ovo uklapanje počinje jezikom koji koristimo kako bi ih opisali. Organizacije koje su konsultovane u izradi ove studije koriste različite pojmove da opišu sopstvene verzije. U Palestini, na primer, Udruženje Dalia ima „Aukciju za društvenu promenu“, na kojoj se inicijative lokalne zajednice predstavljaju, a individualni donatori ih podržavaju kroz crowdfunding uživo po svom izboru. Istovremeno u Brazilu, ICOM – Instituto Comunitário Grande Florianópolis' ima svoj „Lokalni fond za socijalnu pravdu“ koji koristi metodologiju Krugova davanja. U Rusiji, Centar društvenih tehnologija Garant iz Arhangelska ima svoj „Krug finansijera“, dok Lokalna fondacija Ferencvaroš u Mađarskoj organizuje Crowdfunding uživo događaje.



Lokalna fondacija Ferencvaroš, Mađarska



Lokalna fondacija Ferencvaroš, Mađarska



ICOM – Instituto Comunitário Grande Florianópolis, Brazil

## Kako izgleda Krug davanja?

Piter Temešvari, član odbora Lokalne fondacije Ferencvaroš, opisuje njihov Krug davanja na sledeći način:

„Jednom godišnje, naša donatorska zajednica se upoznaje sa tri društvena projekta tokom Noći crowdfundinga uživo, a potom ih i podržava. To je dvočasovni ili tročasovni događaj na kome odabrane neprofitne organizacije, pred 80 do 100 gostiju, predstavljaju projekat koji žele da realizuju i svaka za to na raspolaganju ima šest minuta. Nakon toga, dobijaju dodatnih šest minuta da odgovore na pitanja gostiju. Posle toga, predstavnici projekata napuštaju prostoriju, a gosti počinju sa davanjem ponuda. Prolaženjem kroz konkretnе projekte jedan po jedan, gosti mogu da daju svoje finansijske i druge vrste ponuda (volonterski rad, usluge, materijalne doprinose, itd.) kako bi podržali realizaciju projekata koji su im privukli pažnju. Zajedno pratimo koliko je prikupljeno, tako da svi mogu da vide da li je to dovoljno da se projekat realizuje. Kada se završi sa davanjem ponuda, predstavnici projekata se vraćaju u prostoriju da čuju koliko im je ponuđeno. Posle događaja, fondacija prikuplja doprinose i potom sastavlja ugovore o dodeli donacija sa pojedinačnim organizacijama kako bi mogle da sprovedu projekte. Uloga fondacije se takođe ogleda u praćenju realizacije projekata i izveštavanju o njihovim rezultatima 'gostima koji su postali donatori'.”

Format opisan u Mađarskoj sličan je onima koje su opisale druge organizacije intervjuisane za potrebe ove studije, iako je karantin, proglašen kao posledica pandemije koronavirusa, naterao sve da obustave održavanje sastanaka uživo i pređu na onlajn skupove (više o tome u nastavku).

Oršolija Polijacko, projektna koordinatorka u Lokalnoj fondaciji Ferencvaroš, objasnila je kako su koristili Crowdcast, video-platformu dizajniranu tako da poveže publiku koja učestvuje u događaju prateći prenos uživo sa svojih računara: „lako se događaj sada održava onlajn, scenario događaja je i dalje isti kao da se on dešava uživo (oflajn). Cilj događaja je i dalje okupljanje organizacija, predstavljanje njihovih projekata i uključivanje publike koja ima mogućnost da postavlja pitanja u prostoru za čakanje (čet) onlajn. Gosti u četu daju svoje ponude, navodeći iznos koji žele da ponude za određeni projekat.“

Sa prelaskom u virtuelni prostor, fondacija je prikupila 6,2 miliona forinti (oko 20.671,00 USD) za tri projekta, što predstavlja mnogo viši iznos od onih prikupljenih prethodnih godina (u 2019. prikupljeno je 3,2 miliona forinti, što je oko 10.570,00 USD).

„Prednosti onlajn prostora su se ogledale u tome što je u njega moglo da se uključi mnogo više ljudi od onog uključenog u fizičke prostore na koje smo naviknuti. Isto tako, dvonedeljna onlajn kampanja pre samog događaja (koju obično nemamo), doprinela je uspešnom prikupljanju većeg iznosa sredstava za projekte“, pojasnila je dodatno Oršolija.

# Zašto Krugovi davanja?

## Više od zbira svojih delova

Delotvorno upravljanje Krugovima davanja zahteva glatko upravljanje velikim brojem varirajućih segmenata – gostima (donatorima), partnerima (primaocima bespovratnih sredstava), događajem, atmosferom, samim doprinosima – iako novčani iznos koji na kraju bude prikupljen ne mora nužno biti visok. Zašto su onda Krugovi davanja vredni truda i šta zapravo podrazumevaju? Za neke od organizacija sa kojima smo se konsultovali tokom izrade ove studije, svrha Krugova davanja jeste da „obični“ ljudi prepoznaju probleme u svojim zajednicama i angažuju se na njihovom rešavanju, kao i da uvide sopstvenu moć da urade nešto po tom pitanju kroz normalizaciju ideje davanja. Kako je Joana Traista, suosnivačica Kruga donatora iz Brisela, objasnila: „Sve je u samoj ideji o tome da prepoznamo da u našoj zajednici postoji problem koji želimo da rešimo, bez obzira na to koliko nam je debeo novčanik.“ Za Darila Lesteru, osnivača Mreže za ulaganje u zajednicu iz Severne Karoline: „Krugovi davanja nisu davanjasa ciljem urgentnog pružanja pomoći, već davanja koja donose promene.

Nekome jednom mogu da dam ribu, ali ja želim da ulažem u to da oni budu sposobni da sami upecaju svoju ribu – ili možda uvide da uopšte ne vole ribu, već nešto drugo.“

**Sve je u samoj ideji**

**o tome da prepoznamo**

**da u našoj zajednici postoji**

**problem koji želimo da rešimo,**

**bez obzira na to koliko**

**nam je debeo novčanik.**

## Vraćanje i oživljavanje kulture i istorije

Za druge, Krugovi davanja igraju suštinsku ulogu u obnavljanju povesnih tradicija solidarnosti i samopomoći zasnovanih na ideji da, u kulturnoškom smislu, mnoge zajednice imaju duboke i istorijske tradicije usmerenosti na zajednicu. U ovim zajednicama, davanje oslikava značaj vezu i odnosa i podsticaj da se brine o ljudima oko nas. „Krugovi davanja zaista poštuju činjenicu da su Afroamerikanci u Sjedinjenim Državama uvek donirali i podsećaju nas da postoji nasleđe koje treba poštovati“, objasnio je Daril.

Dodao je i sledeće: „Krugovi davanja su podigli vidljivost stare tradicije koja je omogućavala velikom broju ljudi da učestvuju, nasuprot one u kojoj su se filantsropska sredstva koncentrisala u rukama jednog ili dvoje njih. Tokom 2003. godine dobili smo grant od Fondacije Ford da radimo sa mladim Afroamerikancima na jugu na tome kako mogu da se angažuju i doprinesu svojim zajednicama. U većini slučajeva, njihov intelektualni i finansijski kapital bio je potcenjen, ali smo ih organizovali u Krugove davanja kako bi im omogućili da ulože svoje vreme, talenat i preimućstva nazad u svoje zajednice.“



Krug donatora Brisela, Belgija

## Izgradnja svesti i baze podrške za lokalna pitanja – i lokalne organizacije civilnog društva

Krugovi davanja mogu da predstavljaju delotvorni kanal za pokretanje dijaloga o pravičnosti i poverenju na nivou zajednice i da istovremeno ponude praktične primere za neposredno delovanje i angažovanje. Darił je prokomentarisao: „Kada pogledate pitanja koja se tiču rase, pravičnosti i klase - kada je Krug davanja usmeren ka ljudima koji se smatraju nekako “manjim” od njega, prava promena nastaje kada se uspostavi bogata interakcija između onih koji ‘imaju’ i onih koji ‘nemaju.’“ To je veoma važno jer inače nema mnogo prilika da do ovakve interakcije dođe. Ova interakcija mogla bi da predstavlja okidač za stvarnu promenu a ne samo za ulaganje novca, budući da su učesnici Krugova davanja u mogućnosti da budu deo nekog većeg poduhvata koji utiče na društvenu promenu, bez obzira na to šta toj promeni doprinose. Prema rečima Ioane Traiste: „Organizacije koje dobijaju više manjih

**Volim Krugove davanja**

**jer se osećam uključenim**

**u razgovor i oni mi pomažu**

**da razumem kako ljudi**

**razmišljaju o davanju, o**

**svom glasu i liderstvu u**

**zajednici.**

donacija preko Krugova davanja imaju svoju bazu, s obzirom da stiže više individualnih donatora koji podržavaju njihov rad. Zamislite da imate 200 individualnih donatora, to je kao da imate 200 ambasadora! Sa druge strane, kada organizacija ima jednog velikog donatora, to znači da ima samo jednu osobu koja ih podržava.“

## Lične veze

Krugovi davanja profitiraju od poriva za izgradnjom zajednice, tako što svojim članovima omogućavaju da se druže, umrežavaju i zajednički uče. Jedan od učesnika u ovoj studiji jednostavno je rekao: „Volim Krugove davanja jer se osećam uključenim u razgovor i oni mi pomažu da razumem kako ljudi razmišljaju o davanju, o svom glasu i liderstvu u zajednici.“

Hrana i piće su često jedna od karakteristika Krugova davanja – od događaja na kojima svako donosi svoju hranu koju svi zajednički pojedu, do svečanih večera i porodičnih rođilja. U većini slučajeva, služe se lokalni specijaliteti i delikatesi koji predstavljaju još jedan jak podsticaj za učešće. Tatjana Burijeva, zamenica direktora za razvoj Centra za društvene tehnologije Garant iz Arhangelska u Rusiji, dodatno je objasnila kako čaša vina pomaže ljudima da se opuste dok su zajedno, a često ih motiviše i na veća davanja: „Trudimo se da svaki događaj koji organizujemo bude neformalne prirode. Služimo vino i obezbeđujemo zabavu kako bi ljudi bili uključeni. Veoma je važno da se organizuje vrlo osećajan i zabavan događaj jer je kultura filantropije i davanja relativno nova u Rusiji.“



Centar za društvene tehnologije Garant iz Arhangelska, Rusija

## Ko je „donator“ u Krugovima davanja?

Uopšteno gledano, u oblasti filantropije pojам „donator“ se često povezuje samo sa jako imućnim ljudima. Međutim, dosledno tokom cele studije, donatori na Krugovima davanja su jasno opisivani kao drugačiji: svakodnevni davaoci, lokalni davaoci, ljudi sa lokalna, obični ljudi, lokalni poslovni ljudi, članovi porodice i prijatelji koji doprinose lokalnim resursima za razvoj svojih zajednica. Kao posledicu zablude koja se pripisuje pojmu „donator“, Daril Lester iz Mreže za ulaganje u zajednicu objasnio je kako su Afroamerikanci često bili skloni da umanjuju svoje davanje: „Često bi rekli: 'Ja nemam dovoljno i mislim da ono što imam nije dovoljno da napravi razliku'. Njihovi umovi su im govorili da njihovo davanje nije dovoljno dobro.“ Slično tome, Beula Frederiks, direktor Fondacije za razvoj zajednice iz Zapadnog Kejpa u Južnoj Africi, objasnio je kako obični ljudi imaju tendenciju da se izvinjavaju kada daju: „Kada neko daje, obično kaže: 'Izvinite, imam samo ovo malo'. Međutim, uviđanje moći davanja na lokalnu je mnogo značajnije od samog iznosa.“

U Sjedinjenim Državama, Krugovi davanja pokrenuti su devedesetih godina prošlog veka kada je ovu praksu prvi put ponovo usvojila i institucionalizovala nova generacija mladih lidera koji su se borili za ravnopravnost i pravdu. Lineta Gilbert, rana zagovornica Krugova davanja u afroameričkim zajednicama u Sjedinjenim Državama, takođe je saglasna da ljudi ne treba da budu preokupirani zvanjima,

već da bi umesto toga trebalo da usvoje ideju da svako daje: „Ne treba da brinete o tome kako se nazivate, zovite sebe sestrom, bratom ili tek nekim kome je stalo. Nemojte da budete uvučeni u svet

**Kada neko daje, obično**

**kaže: 'Izvinite, imam samo**

**ovo malo'.** Međutim,

**uviđanje moći davanja na**

**lokalu je mnogo značajnije**

**od samog iznosa.**



Fondacija za razvoj zajednice, Zapadni Kejp, Južna Afrika

‘malih donatora’ i ‘velikih donatora’. Ideja percepcije je od ključne važnosti u Krugovima davanja: davalac iz zajednice može sedeti pored velikog davaoca, ali svaki od njih ima po jedan glas i odlučuju zajedno. Konačni uticaj je isti i podjednako je njihov.“

Možda to ne iznenađuje, imajući u vidu različite nivoe upoznatosti sa idejom Krugova davanja – i nivoom razvoja i lokalne filantropije u određenom kontekstu – prakse se razlikuju u odnosu na to ko prisustvuje ovim događajima i šta se od njih traži.

U Mađarskoj, Piter Temešvari iz Lokalne fondacije Ferencváros, objašnjava proces mobilisanja donatora za njihov Krug davanja:

*„Dogovor sa podnosiocima projekata koji učestvuju u događaju je da oni pozovu polovicu gostiju/donatora, dok mi pozivamo drugu polovicu, oslanjajući se na naše mreže. Imamo stalne goste koji dolaze na događaj svake godine (obično su to bliski prijatelji naše fondacije), ali svake godine novi projekti pozivaju nove goste. Očigledno je da naporno radimo na proširivanju naše mreže i pozivanju novih ljudi. Obično imamo oko 100 gostiju, što je otprilike maksimalan broj ljudi koji može da*

stane u hotelsku salu Ponekad imamo goste iz inostranstva koji su povezani ili sa oblašću ili sa projektima, i za njih obezbeđujemo prevod. Srećom migracija i prava osoba sa invaliditetom. Ovo su imamo dva prijatelja prevodioca koji prevode na grupe koje su na marginama društva i imaju volonterskoj bazi. U našim pozivima naglašavamo problema da obezbede finansiranje iz duh solidarnosti, različitosti i prihvatanja, i neophodna je podrška od države." unapređenja života ljudi. Trudimo se da prenesemo "okrugljak fondacije Elentropis" podržala je Drugi Krugovi davanja imaju određen broj članova (recimo između 20 i 40). Mogu se dogovoriti da će svaki član svakog dana uplatiti 1 američki dollar - što do kraja godine čini 365 američkih dolara - ili se mogu dogovoriti da zamolje svakog donatora da na samom događaju donira najmanje 5 američkih dolara (logika je da se definije iznos koji je jednak trošku šoljice kafe). Kakve god da su pojedinosti strategije, krovna ideja je da se u različitim kontekstima uspostavi celokupan „ekosistem“ individualnih donatora koji doniraju manje iznose i koji, udruženim snagama, mogu da doprinesu kolektivnom poduhvatu za sprovođenje društvenih promena. Nivo davanja u Krugovima u velikoj meri se razlikuje kada je reč o iznosima podrške i ciljevima koji se podržavaju prihvatište koje pruža pomoć migrantima i stranim državljanima pri integraciji širu zajednicu. Oni su takođe podržali pozorišnu trupu kroz mentorstvo i izvođenje predstava u kojima učestvuju ljudi sa invaliditetom.

U Palestini, Udruženje Dalia postavilo je cilj da prikupi 1.000 USD na donatorskom događaju koji je organizovan uživo. Iako ovaj događaj opisuju kao mali, navode da je dovoljan za podršku lokalnim inicijativama. Raša Sansur, koordinatorka za komunikacije i mobilizaciju kolektivnom poduhvatu za sprovođenje društvenih promena. Nivo davanja u Krugovima u resursa, izjavila je: „Prisutne smo zamolili za minimalnu donaciju u iznosu od oko 5 američkih

Piter je otkrio kako njihovi grantovi iz Krugova davanja uobičajeno su smješti u delimično izolovani vodos, formalizovanim organizacijama, već takođe i neformalnim grupama, a pored toga, 8000 živara u jednoj skupštini koju je Dalia podržala odnosila se na omladinski projekat koji je imao za cilj da edukuje zajednice širom Palestine o astronomiji, kroz proizvodnju teleskopa.“

10



U međuvremenu, Krug donatora iz Brisela koji obuhvata rumunske državljane koji žive u dijaspori u Belgiji i žele da održe snažne veze sa svojom domovinom, podržava aktivnosti usmerene na promenu sistema i mentaliteta kod kuće. Oni ne podržavaju isključivo „humanitarne“ projekte, već više vole pitanja koja je teže „prodati“ lokalnim donatorima u domovini, kao što su promocija nezavisnosti medija, lokalni aktivizam i prava manjina.

[Povratak na sadržaj](#)

## Demokratizacija filantropije kroz drugačije načine rada i odlučivanja

Iako se Krugovi davanja pojavljuju u dosta oblika i veličina, jedno od ključnih svojstava je fokus na horizontalan i participativan način rada. Ovaj način rada može obuhvatati članove koji odlučuju o tome koje organizacije žele zajednički da podrže, podrazumeva međusobno uključivanje u diskusije i odlučivanje, kao i preuzimanje neposredne odgovornosti za davanje grantova. Vailaida Fulvud, autorka knjige *Giving Back* u kojoj su predstavljeni primeri filantropije među Afroamerikancima, rekla je: „Većina Krugova davanja strukturirana je tako da se uklone prethodne prepreke i toksične dinamike koje postoje kada grupe nemaju svest o moći (perspektive odozgo nadole ili patrijarhalne kolonijalne perspektive).“

Krugovi davanja se kose sa većinom ovih načela i nude svetao primer toga kako među filantsropske institucije mogu i treba da pređu na izgradnju odnosa sa koji podrazumevaju viši nivo poverenja i odnosa koji su uzajamno korisni za sve u okviru zajednica.“

U međuvremenu, u Palestini, Udruženje Dalia obezbeđuje grantove *grassroot* organizacijama i pojedincima koji su van radara većine institucionalnih donatora. „U našem kontekstu, da bi se obezbedilo finansiranje za bilo koju ideju, potrebno je da se prođe kroz proces podnošenja zvaničnog zahteva, što nekim organizacijama predstavlja problem“, objasnila je Raša Sansur. „Proces podrazumeva visok nivo konkurenциje i neke organizacije jednostavno ne mogu da podnesu dovoljno dobar predlog. Tu je i problem hijerarhije u sistemu pružanja pomoći u kome se prioritet daje određenim tematskim oblastima dok se drugima ne poklanja pažnja. Međutim, kroz naš aukcijski fond, omogućavamo podnošenje ideja za projekte u video-formatu. Na početku, podnosioci predloga projekata su podnosili zahtev u pisanim oblicima, ali smo primetili da nisu svi ljudi u mogućnosti da se lepo izraze na ovaj način, te smo osmisili ideju da uvedemo podnošenje predloga projekata u video formatu. Ovo je strategija koja omogućava idejama u povoju da procvetaju i dobriim inicijativama da dobiju sredstva bez ograničenja.“



Nova generacija afro-američkih filantropa, © Alvin C. Jacobs Jr., fotografija Valaida Fullwood

U Rusiji, primenom Krugova davanja, Centar društvenih tehnologija Garant pruža mogućnost pojedincima, civilnom društvu, lokalnim preduzetnicima i kompanijama da zajednički rade na rešavanju problema u zajednici i da uče o filantropiji i društvenoj promeni. „Sada više ljudi ima svest o potrebama marginalizovanih grupa u društvu i mogu da pronađu različite načine da im pruže podršku kroz primenu Krugova davanja“, prokomentarisala je Tatjana Burijeva. „Zajednice sada znaju da se njihovi projekti mogu finansirati lokalnim resursima, a ne samo grantovima stranih donatora ili države.“ Ova strategija naglašava saradnju između grupa i sektora i ima za cilj smisljenu izgradnju poverenja i negovanja odnosa između različitih delova zajednice koji verovatno nikada ne bi ostvarili interakciju.

U Brazilu, Marian Majer Nunes, izvršna direktorka ICOM – Instituto Comunitário Grande Florianópolis, objasnila je kako njihov „Lokalni fond za socijalnu pravdu“ („Fundo de Impacto para Justiça Social“) služi kao osnovni izvor fleksibilnog finansiranja od strane lokalnih donatora koji su upoznati sa konkretnim i urgentnim izazovima sa kojima se zajednica suočava. U samom početku pandemije koronavirusa, na primer, mnogo pre nego što su strani donatori bili u mogućnosti da ponude podršku (ili, u nekim slučajevima, da odobre korišćenje sredstava za hitna reagovanja), 25 članova Lokalnog fonda ICOM-a, koji obuhvata i poslovnu zajednicu i pojedince, brzo su se dogovorili da preusmere svoja davanja na odgovor na pandemiju koronavirusa. Podrška je brzo isplaćena, jer je ICOM već posedovao infrastrukturu za davanje i nije bilo potrebe da se čeka na eksternu podršku. Tokom ovog procesa, na organizacionom nivou, ICOM je stekao iskustvo u radu sa osjetljivim grupama i mogao je da proširi svoje aktivnosti tako da uključi nove opštine i područja. „Lokalne organizacije koje su doatile podršku iz ovog Kruga davanja u 2020. godini takođe se osećaju spremnijim da odgovore na vanredne krize i neke od njih sada promovišu

razvoj zajednice, odnosno izlaze iz okvira svrhe za koju su inicijalno osnovane“, navela je Marian. „Na ovaj način je takođe ojačana filantropija u zajednici, budući da je rekordan broj donatora počeo da podržava ICOM: 1.300 u 2020. godini, što je 10 puta veći broj u poređenju sa 2019.“

Sposobnost ljudi na lokalnu da brzo odgovore na lokalne izazove najbolje je rezimirala Lineta Gilbert: „Svi treba da shvate ono što sam naučila kada sam počela da se bavim filantropijom, a to je da u trenutku kada neke od ovih fondacija primete šta je potrebno određenoj zajednici, ti problemi su ili već eskalirali ili nestali“

Lokalni donatori poznaju sopstvenu zajednicu – uključujući i promenljivu lokalnu dinamiku i okolnosti – što je samo po sebi i resurs i prednost. Za Fondaciju za razvoj zajednice Zapadni Kejp u Južnoj Africi to je značilo unošenje elementa fleksibilnosti i autonomije u odluke koje se donose, pri čemu fondacija ima podržavajuću, a ne ograničavajuću ulogu.

„Dozvoljavamo grupama da budu fleksibilne bez uvođenja kontrole. Ako

pogledate ko predvodi zajednice – videćete kontrolu koju nameću bande, kontrolu koju nameću vođe narko-kartela, kontrolu koju nameću političke stranke – previše je mehanizama kontrole koji ponekad oduzimaju moć i dostojanstvo. Zato mi volimo da stvari budu opuštene i fleksibilne“, objasnio je Beula Frederiks.

**Svi treba da shvate**

**ono što sam naučila kada**

**sam počela da se bavim**

**filantropijom, a to je da u**

**trenutku kada neke od ovih**

**fondacija primete šta je**

**potrebno određenoj**

**zajednici, ti problemi su ili**

**već eskalirali ili nestali.**

# Krugovi davanja:

## Više od novca

### Zajednica – uža i šira

Ideja zajednice – bilo da je definisana kao konkretno mesto ili osećaj „doma“ – moćna je ideja, a Krugovi davanja pružaju priliku da se taj osećaj probudi i kod onih koji su od njega udaljeni. To obuhvata dijasporu u zemlji i van nje. U Južnoj Africi pojам „dijaspora“ obično opisuje ljude koji su se odselili iz svog rodnog grada u bogatija predgrađa, ali žele da doprinesu svojoj zajednici i podrže lokalne projekte u mestima iz kojih su potekli. U Belgiji, s druge strane, grupa Rumuna koji žive u Briselu uspostavila je sopstveni Krug davanja – Krug donatora iz Briseala – kao način za izgradnju filantropije u dijaspori i zajednički rad zajednice, uz istovremeno održavanje veza sa domovinom koja je 2.000 kilometara daleko. Joana Traista pomogla je formiranje Kruga davanja 2017. godine u cilju okupljanja Rumuna

koji žive u Briselu za podršku projektima kod kuće.

„Saznanje da sam daleko od kuće, ali da i dalje aktivno doprinosim rešavanju problema u domovini me baš ispunjava“, rekla je. „Pre nego što je pandemija koronavirusa onemogućila održavanje sastanaka uživo, predstavnici projekata su često putovali iz Rumunije za Brisel kako bi učestvovali na događajima organizovanim u okviru Krugova davanja: na taj način, povezivali smo zajednice koje se u suprotnom nikada ne bi srele. Neverovatan je osećaj kada shvatite da ste zapravo zajednica Rumuna koji žive u Briselu, da delite iste vrednosti i želite da idete u istom smeru“, rekla je Joana. „Ovde u Briselu, ljudi su uvek oduševljeni projektima koji su predstavljeni na događajima. Uvek čujete nekoga da kaže ‘nismo ni znali da postoje organizacije koje se bave ovakvim stvarima kod kuće’.“



Krug donatora Briseala, Belgija

## Izvan utvrđenih granica

U Palestini, Udruženje Dalia redefiniše zajednicu izvan zacrtanih granica kroz Aukciju za društvenu promenu. Imajući u vidu da postoje palestinske zajednice koje žive na Zapadnoj Obali, u Gazi i Istočnom Jerusalimu, a koje su međusobno toliko odsečene da putovanje od jedne do druge predstavlja stalni izazov, Raša Sansur objasnila je kako je Dalia radila na prevazilaženju nametnutih granica tako što je omogućavala projektima iz različitih zajednica da učestvuju na Aukciji za društvenu promenu putem video-konferencija: „Ovo je moćan način za ponovno ujedinjenje Palestinaca. Uzbuđenje koje ispuni prostoriju kada se ljudi iz Gaze ili neke druge zajednice uživo pojave na ekranu je neverovatno. Inicijativa za snimanje filmova u palestinskim izbegličkim kampovima u centralnoj upravi Pojasa Gaze dobila je podršku Aukcije za društvenu promenu 2018. godine. Projekat je obuhvatao prikazivanje crtanih filmova za mlađu publiku što je pomoglo u podizanju svesti o temama kao što su ljudska prava, ali i u promovisanju koncepta Al Uneh (izvorni palestinski sistem solidarnosti) i lokalnog učešća.“



Udruženje Dalia, Palestina

## Izgradnja poverenja između civilnog društva i građana

U Rusiji, Centar za društvene tehnologije Garant iz Arhangelska koristi Krugove davanja za izgradnju poverenja između građana i organizacija civilnog društva i za prevazilaženje viđenja da su NVO na neki način „neprijatelji“. „Namaje to alat za privlačenje pažnje ljudi na lokalni i ohrabrvanje ljudi za saradnju sa NVO“, objasnila je Tatjana Burijeva. Kroz susrete na događajima, članovi Krugova davanja umrežavaju se sa civilnim društvom, što doprinosi izgradnji poverenja i uspostavljanju dugoročnih odnosa. Na taj način se takođe stvara prostor za članove Krugova davanja da volontiraju u lokalnim organizacijama. Prema Tatijaninim rečima: „Kroz svoj angažman u Krugovima davanja, predstavnici organizacija civilnog društva se posebno nadaju da će, pored dobijanja finansijske podrške, pronaći načine da članove Kruga uključe u svoj rad u svojstvu novih donatora, volontera i potencijalnih NVO na neki način „neprijatelji“.



Centar za društvene tehnologije Garant iz Arhangelska, Rusija

## Vraćanje dostojanstva

U Sjedinjenim Državama, Krugovi davanja međutim je drugi postao gradonačelnik Birmingema. afroameričkim zajednicama predstavljaju važan alat za vratiti dostojanstvo i prava istočnoj davanja - Fonda za promenu iz Birmingema u Alabami - odabrali su obrazovanje kao ključno pitanje. Teri Lov, predsednik kroz donacije Afroamerikanaca. Članovi jednog Krugova davanja - Fonda za ulaganje u zajednicu. Marša Morgan, bivša predsednica Mreže, dodatno je naglasila finansirajući škole i ukључujući se i u proces odabira grant, do promene može dovesti i razgovor sa novog direktora. Neki članovi su čak postali aktivisti u zajednici. Potpuno razumemo da se kandidovali za funkcije, jedan je postao predsednik skupštine zajednici zahteva nešto više od novca."



15 "Sestra, b r a t – i l i t e k neko kome je stalo"

[Povratak na sadržaj](#)

# Koja je uloga institucionalnih donatora kao podrške Krugovima davanja?

Krugovi davanja naglašavaju značaj lokalnog i individualnog davanja i izgradnje odozdo nagore, ali to ne znači da institucionalni donatori nemaju ulogu u pružanju podrške. Jedna od polaznih tačaka Krugova davanja je pomoć u podizanju svesti o njima i višestrukim prednostima koje oni donose. Pored toga, dragocenu ulogu mogu igrati dupliranje prikupljenih sredstava i resursi opredeljeni za izgradnju kapaciteta. Još jedna oblast u kojoj su donatorska sredstva važna jeste podrška u pokrivanju administrativnih troškova. Neki Krugovi davanja imaju niske fiksne troškove jer su njihovi učesnici volonteri koji doniraju celokupan rad i materijale. Međutim, kada se Krugovima davanja upravlja iz organizacije – kao u slučaju lokalnih fondacija – i kada to podrazumeva plaćene stručne kadrove koji ulažu vreme i napor za koordinaciju događaja, troškovi su neminovni. Pored toga, organizatori Krugova davanja su često osetljivi na činjenicu da članovi žele da njihova sredstva budu upućena direktno projektima pre nego da se koriste za pokrivanje administrativnih troškova.

Na višem nivou, Krugovi davanja donatorima nude način za promenu modela razmišljanja i omogućavaju ulaganje uključivanjem u

zajednice putem mehanizma koji je duboko utemeljen u lokalnom kontekstu. Umesto prosleđivanja sredstava organizacijama koje nisu utemeljene u lokalnim zajednicama, donatori mogu da pruže podsticaje Krugovima davanja koji promovišu filantropiju na grassroot nivou, jer oni imaju veću svest o pitanjima od značaja za njihove konkretnе zajednice. „Jako je važno da institucionalni donatori prepoznaju uspon, rast i prednosti Krugova davanja“, primetila je Valaida Fulvud, autorka publikacije Giving Back. „Potrebna je određena odmerenost u svim aspektima – posebno da institucionalni donatori prepoznaju dubinu znanja koje postoji u Krugovima davanja. Institucionalni donatori koji žele da podrže Krugove davanja mogu biti prezahtevni, ali ono što je važno za njih jeste da kreiraju prostor za nastanak krugova.“

Nekoliko osoba koje smo intervjuisali pomenulo je da sredstva spoljnih donatora omogućavaju i nadovezuju se na snagu

**Giving Circles offer a way  
for donors to re-think and  
to invest in community  
engagement through a  
mechanism that is deeply  
rooted in the local context.**



Krug donatora Brisela, Belgija

spoljnih donatora omogućavaju i nadovezuju se na snagu Krugova davanja i da nikako ne umanjuju njihovu nezavisnost. U Sjedinjenim Državama, Fondacija Ford je ponudila podršku Krugu davanja u Birmingemu (Alabama), u vidu duplirajućeg granta za iznos koji je prikupljen od strane individualnih donatora. Na ovaj način su članovi podstaknuti da nastave da daju, a dat je i podsticaj nastanku novih Krugova davanja.

Kako je navela Marša Morgan, koja je prethodno bila deo Mreže za ulaganje u zajednicu: „Ako su donatori spremni da finansiraju Krug davanja, potrebno je da omoguće Krugu davanja da nezavisno distribuira sredstva. Dozvolite članovima Kruga da sami odrede ko su oni i na koji način se uključuju. Donatori ne bi trebalo da pokušavaju da promene pristup odozgo-nadole, već bi trebalo da prepuste moć ljudima da

razumeju sopstvene razloge za davanje. Kada je reč o merenju, potrebno je otvoriti diskusiju kako bi donatori shvatili da ne može sve da se podvede pod određene ‘etikete’ ili ‘indikatore’.”

Podrška uključivanju i učešću mlađih u Krugovima davanja od ključnog je značaja za promociju održive filantropije, a takođe može predstavljati i zanimljiv aspekt modela koji mogu da podrže institucionalni donatori. Kako je navela Lineta Gilbert, uključivanje mlađih im pruža mogućnost da donose odluke koje utiču na njihove živote, na njihove zajednice i društvo u celini: „Krugovi davanja mogu da pomognu u razvoju životnih veština kao što su veštine odlučivanja, saradnje i, važnije, osnaživanja mlađih kao lidera u svojim zajednicama.”

# Šta funkcioniše?

## Saveti sa terena

- ✓ „Učinite ih zabavnim!“ lako se sve zasniva na ozbiljnosti, Krugovi davanja najbolje funkcionišu kada angažuju i srce i mozak: obezbedite zabavu i nemojte da učinite događaj previše formalnim.
- ✓ „Organizujte se onlajn!“ lako je dimenzija fizičkog prisustva važna za Krugove davanja i doprinosi osećaju pripadnosti zajednici i zajedništvu, ona nije uvek moguća, bilo zbog ograničenog prostora, fizičke udaljenosti između članova, ili u poslednje vreme, epidemioloških mera koje se odnose na fizičku distancu.
- ✓ Novac ne bi trebalo da se shvata kao glavni fokus Krugova davanja. Komunikacija je ključ! Delite izveštaje o napretku ili uspešne priče o ostvarenom uticaju kako biste zadržali donatore, ali i kako bi motivisali druge da doniraju. Na ovaj način se otvara prostor za izgradnju poverenja i dugotrajnih odnosa.
- ✓ Osmislite strategiju pre početka kampanje kako biste podigli svest o projektima koji će biti deo događaja pre njegovog održavanja.
- ✓ Odaberite projekte koji su dinamični, inspirativni i koje je lako „prodati“.
- ✓ Slavite uspehe! Slavite uspeh dobitnika grantova, dostizanje definisanog nivoa prikupljenih sredstava ili ispunjavanje ciljeva.
- ✓ Razmišljajte o vremenskim okvirima. Ako organizujete više od jednog Kruga davanja godišnje, povedite računa o tome da ih strateški rasporedite tokom godine.

18 "Sestra, brat – i li te k neko kome je stalo" [Povratak na sadržaj](#)

## Saradnici:

### Tatjana Burijeva

zamenica direktora za razvoj, [Centar za društvene tehnologije Garant](#) (Rusija)

### Beula Frederiks

direktor, [Fondacija za razvoj zajednice Zapadni Kejp](#) (Južna Afrika)

### Valaida Fulvud

autorka publikacije "Giving Back"  
(Sjedinjene Države)

### Lineta Gilbert

bivša viša koordinatorka programa,  
Fondacija Ford (Sjedinjene Države)

### Tao Lam

izvršni direktor, [LIN Centar za razvoj zajednice](#) (Vijetnam)

### Daril Lester

osnivač, [Mreža za ulaganje u zajednicu](#)  
(Sjedinjene Države)

### Teri Lav

osnivač, Mreža za ulaganje u zajednicu  
(Sjedinjene Države)

### Marša Morgan

bivša predsednica, Mreža za ulaganje u  
zajednicu (Sjedinjene Države)

### Marian Majer Nunes

zvršna direktorka, [ICOM – Instituto Comunitário Grande Florianópolis](#) (Brazil)

### Orsolia Poliacskó

koordinatorka projekta, Lokalna fondacija Ferencvaroš (Mađarska)

### Raša Sansur

koordinatorka za komunikacije i mobilizaciju resursa, [Udruženje Dalia](#) (Palestina)

### Piter Temešvari

član Odbora, Lokalna fondacija Ferencvaroš (Mađarska)

### Joana Traista

suosnivačica, [Donatorski krug iz Brisela](#) (Belgium)

### Sue-Ann Zerf

bivša koordinatorka projekta, Fondacija za razvoj zajednice Zapadni Kejp (Južna Afrika)

# Resursi i literatura o Krugovima davanja

- "2,000 Kilometres from home, Romanian expats build giving community in Belgium", Global Fund for Community Foundations, 13. dec. 2017. <https://globalfundcommunityfoundations.org/news/2000-kilometres-from-home-romanian-expats-build-giving-community-in-belgium/>
- Barclay, A., Fullwood V. & Webb T., "The Sweetness of Circles", 2019. [blackbenefactors.org/wp-content/uploads/2019/03/The-Sweetness-of-Circles](https://blackbenefactors.org/wp-content/uploads/2019/03/The-Sweetness-of-Circles).
- "COVID-19 Resources for Giving Circles", Philanthropy Together, 2020. <https://philanthropytogether.org/covid-19-resources-for-giving-circles/>
- Eikenberry, A. M. (2017). "Who Benefits From Giving Circles in the U.S. and the U.K.?" The Foundation Review, 9(3). <https://doi.org/10.9707/1944-5660.1374>
- Eley-Carr, N. & Okai, N. "The Legacy of Black Giving", Ford Foundation, 21. avgust 2020. <https://www.fordfoundation.org/just-matters/just-matters/posts/the-legacy-of-black-giving/>
- Franklin, J., "Giving More by Giving Together", Dorothy A. Johnson Center for Philanthropy, 15. jan. 2018. <https://johnsoncenter.org/blog/giving-more-by-giving-together/>
- Fullwood, V., Giving Back, John F. Blair Publishing, 2011.  
"Giving Circle Toolkit", Community Development Foundation Western Cape, 2020.
- Layton, M., "Giving Circles: A Way Forward for Democratizing Philanthropy", Dorothy A. Johnson Center for Philanthropy, 20. april 2021. <https://johnsoncenter.org/blog/giving-circles-a-way-forward-for-democratizing-philanthropy/>
- Majer Nunes, M., "COVID-19 is a Social Justice Issue: How one Brazilian Community Foundation is Responding", Global Fund for Community Foundations, 29. april 2020. <https://globalfundcommunityfoundations.org/news/covid-19-is-a-social-justice-issue-how-one-brazilian-community-foundation-is-responding/>
- Reid, M., "This Little Known Fact About Black Giving Might Be Surprising", Forbes, 30. oktobar 2019. <https://www.forbes.com/sites/maryannreid/2019/10/30/this-little-known-fact-about-black-giving-might-be-surprising/?sh=3784138c3335>
- Titova, V., "From Pies to a Giving Circle: Changing the Life of a Karelian Village in Russia", Global Fund for Community Foundations, 2. oktobar 2019. <https://globalfundcommunityfoundations.org/news/from-pies-to-a-giving-circle-changing-the-life-of-a-karelian-village-in-russia/>
- "What is a Giving Circle?", Candid. <https://learning.candid.org/resources/knowledge-base/giving-circles/>



GFCF radi na jačanju, primeni i demonstriranju vrednosti lokalne filantropije kao ključnog elementa razvoja koji predvodi zajednica, kao i na strategijama za promenu centara moći. Kroz male grantove, tehničku podršku, kolegijalnu razmenu i učenje zasnovano na dokazima, GFCF pomaže u jačanju institucija lokalne filantropije širom sveta, kako bi realizovale svoj potencijal kao sredstva za razvoj koji predvodi zajednica, i kao deo šire globalne infrastrukture za naprednu promenu u društvu.

**Objavljeno u oktobru 2021.**

### O autorki

**Tarisai Jangara** je stručnjakinja u oblasti komunikacija za razvoj koja je prethodno radila kao novinarka, urednica i službenica za odnose sa javnošću. Poseduje master diplomu iz oblasti Komunikacija za razvoj sa Univerziteta Zambije i završila je studije na odseku za engleski jezik i komunikaciju na Državnom univerzitetu Midlands u Zimbabveu. U periodu od 2016. do 2020. godine radila je kao ekspertkinja za komunikacije u Zabmijskoj fondaciji za dobru upravu. Trenutno radi na istoj poziciji u GFCF.

### Global Fund for Community Foundations

Workshop 17 Firestation, 11th floor  
16 Baker Street  
Rosebank  
Johannesburg 2196  
South Africa

[www.globalfundcf.org](http://www.globalfundcf.org) [info@globalfundcf.org](mailto:info@globalfundcf.org)

A company limited by guarantee. Registered in Northern Ireland No. NI073343

Registered charity number XT18816

Section 21 Company (South Africa): 2010/000806/08

Published by the Global Fund for Community Foundations. All rights reserved.